

ROMAS KALANTA

Biografija

Romas Kalanta gimė 1953 m. vasario 22 d. Alytuje, darbininkų šeimoje, kurioje, be jo, augo dar trys sūnūs. 1963 m. šeimai persikėlus į Kauną, mokėsi 18-ojoje vidurinėje mokykloje. Buvo savarankiškas, apsiskaitęs, domėjosi literatūra, pats rašė, mėgo piešti. Jam rūpėjo tautos egzistencijos problemos, jaudino tautinę ir asmenybės saviraišką varžanti visuomeninė-politinė padėtis Lietuvoje. Manoma, kad priklausė hipiams, nes mėgdžiojo jų elgesį, išvaizdą, augino ilgus plaukus. Religinga motina vaikus auklėjo katalikiška dvasia, todėl jaunuolis niekada neslėpė esąs praktikuojantis katalikas. Dėl jo religinių įsitikinimų, visuomeninių pažiūrų mokykloje kildavo konfliktų. 1971 m. R. Kalanta buvo pašalintas iš komjaunimo, o istorijos egzamino neišlaikė todėl, kad nesilaikė įprastos marksistinės-lenininės jos aiškinimo koncepcijos. 1971 m. perėjo mokytis į 5-ąją vakarinę pamaininę mokyklą.

1972 m. gegužės 14 d. vidurdienį R. Kalanta, protestuodamas prieš sovietinę santvarką ir Lietuvos okupaciją, Kauno muzikinio teatro sodelyje apsipylė benzinu ir, šaukdamas „Laisvę Lietuvai!“, padegė save. Jau be sąmonės nuvežtas į ligoninę, mirė gegužės 15 d. 4 valandą ryto. Jo užrašų knygelėje liko įrašas: „Dėl mano mirties kalta tik santvarka“.

Įvykis sukėlė vietos valdžios paniką. Nujausdama R. Kalantos poelgio poveikį Lietuvos jaunimui, ji siekė užkirsti kelią galimiems neramumams ir išvengti viešo visuomenės pasipiktinimo bei informacijos patekimo į užsienį. Todėl, įsikišus sovietiniam saugumui, laidotuvės įvyko gegužės 18 d. 14 valandą, dviem valandom anksčiau, nei buvo numatyta, ir kitose, nei planavo giminaičiai, kapinėse – Romainiuose. Tačiau toks skubotumas sukėlė audringą reakciją. Į laidotuves atvykusių jaunimo grupių pasipiktinimas, sužinojus, kad jų draugas jau palaidotas, buvo kibirkštis, įžiebusi dvi dienas, gegužės 18-ąją ir 19-ąją, trukusias masines demonstracijas. Prasiveržė ilgai slopintas protestas dėl Lietuvos pavergimo, rusinimo, žmogaus laisvių suvaržymo. Susirinkusieji, kurių buvo daugiau nei 3 tūkstančiai, skandavo šūkius „Laisvę Lietuvai!“, „Šalin okupantus!“ Neramumams slopinti buvo pasiūsti vidaus kariuomenės daliniai, milicija, draugovininkai. Buvo sulaikyti 402 asmenys. Iš jų apie 50 žmonių buvo patraukta administracinėn atsakomybėn, o 7 žmonės nuteisti laisvės atėmimu.

Po Kauno įvykių sustiprėjo ideologinis spaudimas, jaunimo organizacijų kontrolė. Tačiau šie įvykiai nuaidėjo per pasaulį ir buvo plačiai nušviesti Vakarų spaudoje, kartu primenant ir Lietuvos inkorporavimo į SSRS aplinkybes. Siekiant sumenkinti R. Kalantos poelgį, 1972 m. buvo sudaryta teismo medicinos ekspertų komisija, kuri nustatė, neva jis sirgo šizofrenija ir negalėjo suprasti tikrosios savo veiksmų prasmės. Tačiau 1989 m. sudarytai naujai psichiatrų komisijai nepavyko rasti jokių duomenų, kad R. Kalanta būtų sirgęs psichikos liga. R. Kalantos iššūkis, kurį, paaukodamas savo gyvybę, jis metė sovietiniams okupantams, pažadino visuomenės tautinę savimone, pabudino įvairias pasipriešinimo akcijas. Tai paskatino ir pasaulio lietuvius aktyviau kelti Lietuvos okupacijos klausimą tarptautiniu mastu.

Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. liepos 1 d. dekretu Romas Kalanta po mirties apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Didysis kryžius). 2002 m. gegužės 7 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Romo Kalantos aukos diena, gegužės 14-oji, buvo įtraukta į atmintinų dienų sąrašą ir paskelbta Pilietinio pasipriešinimo diena.

Šaltinis: http://genocid.lt/UserFiles/File/Atmintinos_datos/2014/04/201404_kalanta_biog.pdf